

Het prisoner's dilemma in de bouw

Onderstaande schema betreft een theoretische samenwerkingssituatie tussen twee partijen: de opdrachtgever (O) en de aannemer (A). Zij kunnen er individueel voor kiezen om samen te werken (S) of niet samen te werken (NS). Als zij beiden kiezen voor samenwerken (OS1, AS1) maken zij beiden 1 eenheid aan kosten. Doen ze dat beiden niet (ONS2, ANS2) dan maken ze allebei 3 eenheden aan kosten. Als de opdrachtgever echter beslist om niet samen te werken, terwijl de aannemer dat wel doet (ONS1, AS2), dan maakt de opdrachtgever in het geheel geen kosten en de aannemer juist 5 eenheden aan kosten. Andersom (OS2, ANS1) geldt hetzelfde.

Ondanks dat het optimum in dit voorbeeld ligt bij samenwerking (OS1, AS1) en gezamenlijke kosten van 2, is dit niet de meest voor de hand liggende uitkomst.

Als de opdrachtgever namelijk moet kiezen of hij wel of niet gaat samenwerken zonder dat hij weet wat de aannemer zal doen, dan zal hij de kosten van de verschillende opties tegen elkaar afwegen. Maar omdat de respectievelijke kosten van samenwerken hoger zijn dan niet samenwerken (ofwel de kosten van OS1 hoger zijn dan van ONS1 en die van OS2 hoger zijn dan ONS2) zal het, met het oog op het minimaliseren van de eigen kosten, aantrekkelijk zijn om ervoor te kiezen om niet samen te werken. Hetzelfde geldt voor de aannemer.

Deze uitkomst (ONS2, ANS2) is dan echter niet optimaal aangezien zowel de opdrachtgever als aannemer dan 3 eenheden aan kosten maken. Beide asymmetrische uitkomsten (ONS1, AS2 en OS2, ANS1) zijn daarnaast onhoudbaar, omdat de benadeelde partij gemotiveerd zal zijn bij een volgende situatie niet meer samen te werken.

		Opdrachtgever (O)	
		Samenwerken (S)	Niet samenwerken (NS)
Aannemer (A)	Samenwerken (S)	OS1, AS1 = 1, 1	ONS1, AS2 = 0, 5
	Niet samenwerken (NS)	OS2, ANS1 = 5, 0	ONS2, ANS2 = 3, 3